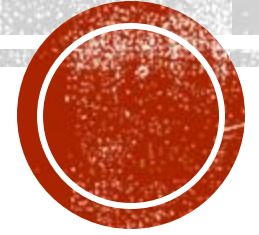

TANZIMAT

**10. SINIF
EDEBİYATINDA ROMAN**

www.edebiyatnotu.com

▪ www.edebiyatnotu.com

---

*Türk edebiyatında roman 1860'tan sonra başlar.

---

*Edebiyatımızdaki ilk roman,
François Fenelon'un (Fıransua Fenelon) Yusuf
Kâmil

Paşa tarafından Telemak (1862) adı ile
çevrilen romanıdır.

---

*O dönemde çevirisi yapılan diğer romanlar:
Sefiller, Monte Kristo Kontu, Atala, Paul ve Virginie
vb. dir.

---

*Fransız romanlarından çevrilen örneklerin
ardından Ahmet Mithat, Namık Kemal, Şemsettin
Sami gibi yazarlar roman yazmaya başlamışlardır.

▪ www.edebiyatnotu.com

---

*Türkçede roman niteliğini taşıyan yerli ilk roman, Şemsettin Sami'nin Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat adlı eseridir.

---

*Bu dönemde verilen eserlerde -romantizmin etkisiyle- sanatçılar daha çok sosyal sorunları ele almışlardır.

---

*Sosyal konuların yanında günlük yaşam ile kadın-erkek ilişkileri, yanlış ve mutsuz evlilikler, esaret, Batılılaşmayı yanlış yorumlayan gençleri konu olarak işlemişlerdir.

---

*Dönemin sosyal bir gerçekliği olarak eserlerde aynı anda eski ve yeni aileler, kurumsal düzen, âdetler bir arada bulunmaktadır.

▪ www.edebiyatnotu.com

---

*Bu dönem roman kahramanları çoğunlukla tek yönlü olarak ele alınmışlardır. Bu nedenle kişiler daha çok tip özelliği taşımaktadır.

---

*Halkı aydınlatmak ve eğitmek rolünü üstlenen sanatçılar, eserlerinde kişiliklerini ve düşüncelerini saklama gereği duymaz ve eserin içinde bunu dile getirir.

---

*Sanatçıların kişiliklerini eserde ortaya koymaları, kahramanları taraflı bir şekilde anlatmaları ve betimlemelerdeki acemilikten dolayı bu dönem romanları kusurlu olarak görülür.

---

*Eserlerde halkı aydınlatmak gayesi bulunduğu dil, divan edebiyatına göre daha sade kullanılmıştır.

---

*Olaylar genellikle iyilerin ödüllendirilmesi, kötülerin ise cezalandırılması şeklinde bitmektedir.

BATI'DAN GELEN ROMAN, TANZİMAT DÖNEMİNDE İKİ YOLDAN GELİŞMİŞTİR:

- **Birinci yol**, Ahmet Mithat'ın, Batılı hikâye ve romanla Türk halk hikâyelerini uzlaştırmaya çalıştığı yoldur. Yazar, romanlarını yazarken halk hikâyeciliğinden yararlanmışır. Sanatçının bu tarz ile yaptığı, halk hikâyelerinin modernleştirilmesi çalışmasıdır.
- Tanzimat romancılığındaki **ikinci yol** ise; Namık Kemal'in Batılı hikâye ve roman tekniğini uygulamaya çalıştığı yoldur. Tanzimat edebiyatının diğer romancıları Ahmet Mithat'ın değil, Namık Kemal'in yolunu seçmişlerdir.
- Tanzimat edebiyatında Ahmet Mithat popüler romanın, Namık Kemal edebî (sanatkârane) romanın öncüsü olarak ortaya çıkmış, bu iki romancı roman kurgusunda, tekniğinde, dil ve üslupta ayrılarak iki ayrı damar oluşturmuşlardır.

ROMAN TÜRÜNDE TANZİMAT EDEBİYATINDAKİ İLKLER

(Ders kitabında yer alanlar)

- **İlk yerli roman: Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (Şemsettin Sami)**
- **İlk edebî roman: İntibah (Namık Kemal)**
- **İlk tarihî roman: Cezmi (Namık Kemal)**
- **İlk köy romanı: Karabibik (Nabizade Nazım)**
- **İlk realist roman: Araba Sevdası (Recaizade Mahmut Ekrem)**

ROMAN TÜRÜNDE TANZİMAT EDEBİYATINDAKİ İLKLER

***İlk roman
çevirisi:** Telemak /
Yusuf Kamil Paşa

***İlk yerli
roman:** Taaşşuk-ı Talat
ve Fitnat /
Şemsettin Sami

***İlk edebi
roman:** İntibah / Namık
Kemal

***İlk tarihi roman
denemesi:** Yeniçeriler /
Ahmet Mithat Efendi

***İlk tarihi
roman:** Cezmi / Namık
Kemal

***İlk realist
roman:** Araba Sevdası /
Recaizade Mahmut
Ekrem

***İlk batılı tekniğe
uygun roman:** Aşk-ı
Memnu /Halit Ziya
Uşaklıgil

***İlk köy
romanı:** Karabibik /
Nabizade Nazım

***İlk gezi (yolculuk)
romanı:** Acâib-i Âlem
(Dünyanın
Olağanüstülükleri) /
Ahmet Mithat Efendi

***İlk mektup roman
denemesi:** Felsefe-i
Zenan / Ahmet Mithat
Efendi

ROMAN TÜRÜNDE TANZİMAT EDEBİYATINDAKİ İLKLER

*İlk psikolojik roman denemesi (Tezli roman): Zehra / Nabizade Nazım

*İlk psikolojik roman (Tahlil Romanı): Eylül / Mehmet Rauf

*İlk natüralist eser (roman): Zehra / Nabizade Nazım

*İlk polisiye roman: Esrar-ı Cinayet / Ahmet Mithat Efendi

www.edebiyatnotu.com

*İlk batılı anlamda realist ve modern roman: Mai ve Siyah / Halit Ziya Uşaklıgil

*İlk kadın romancımız: Fatma Aliye Hanım

*İlk kurtuluş savaşını doğrudan işleyen roman: Ateşten Gömlek / Halide Edip Adıvar

*İlk yerli çizgi roman Türk kahramanı: Köroğlu

ROMAN TÜRÜNDE TANZİMAT EDEBİYATINDAKİ İLKLER

*İlk çocuk çizgi roman: Kara Maske

*İlk çocuk romanı: Bağrı Yanık Ömer / Mahmut Yesari

*İlk dış Türkleri konu alan roman: Gönül Hanım / Ahmet Hikmet Müftüoğlu

www.edebiyatnotu.com

*İlk iç monolog tarzı roman: Bir Düşün Gecesi / Adalet Ağaoğlu

*İlk postmodern roman: Tutunamayanlar / Oğuz Atay

*Tanzimat'ta ilk macera romanları: Hasan Mellah – Hüseyin Fellah / Ahmet Mithat Efendi

Recaizade Mahmut Ekrem'in "Araba Sevdası" adlı romanı için, romanın yazar tarafından "eğlenmek için" yazıldığı söylene de Tanzimat devrinde yetişen **alafranga tiplerle alay etmek** için yazılmıştır. Roman, II. Abdülhamit dönemi yenileşme hareketleri çerçevesinde Tanzimat'la birlikte Batı'ya açılan Osmanlı İmparatorluğunda yaşanan sürecin yanlış özelliklerinin vurgulandığı bir yapıttır.

Ders kitabınızda okuduğunuz metin, Bihruz Bey'in Periveş Hanım'a olan aşkını anlatıyor görünse de aslında o dönemin toplumu ile ilgili önemli eleştiriler yapmakta ve özellikle gençleri etkileyen Batı kültürünün olumsuz sonuçlarını ele almaktadır. Bihruz Bey'in Periveş'e yazmaya çalıştığı mektuplar ve bu yüzden düştüğü komik durumlar ifade edilir.

Okuduğunuz metinde yazar, kahramanların şahsında **Batı hayranlığını eleştirmiştir**. Metnin **dili süslü ve ağırdır**. Metnin dili yaşadığı döneme uygunluk göstermektedir. Sık sık betimlemelere yer verilmiştir.

